

AZLIZAN Mat Enh
Universiti Kebangsaan Malaysia
ROHANI Abdul Ghani
Universiti Utara Malaysia
ZUBAIDAH VP Hamzah
Universiti Kebangsaan Malaysia

PEREBUTAN WILAYAH DALAM PERANG BALKAN KEDUA (1913) DAN CAMPUR TANGAN KUASA-KUASA BESAR EROPAH

TERRITORIAL DISPUTE IN THE SECOND BALKAN WAR (1913) AND THE INTERVENTION OF THE GREAT POWERS

Masalah dalam kalangan kuasa-kuasa kecil di Balkan pada 1912 tidak dapat diselesaikan menerusi Perjanjian London 1913. Ini kerana ahli-ahli Liga Balkan yang terdiri daripada Serbia dan Bulgaria tidak mahu menerima keputusan perjanjian London. Kedua-duanya berpendapat mereka dipaksa untuk menandatangani perjanjian tersebut oleh kuasa besar Eropah. Perjanjian tersebut dilihat oleh Bulgaria sebagai membawa banyak kebaikan dan kelebihan kepada Serbia di Balkan. Ketidakpuasan Bulgaria telah mencetuskan satu lagi konflik di Balkan yang dikenali sebagai Perang Balkan Kedua pada tahun 1913. Sekiranya dalam Perang Balkan Pertama, Pakatan Liga Balkan terdiri daripada Serbia, Bulgaria dan Montenegro menentang kerajaan Bani Uthmaniah, tetapi dalam Perang Balkan Kedua, menyaksikan peperangan antara Serbia dan Bulgaria. Justeru, objektif artikel ini ialah untuk menganalisis masalah-masalah yang menyebabkan konflik dalam hubungan Serbia-Bulgaria dan menganalisis campur tangan kuasa-kuasa Besar Eropah menangani kemelut tersebut. Metodologi yang digunakan untuk mendapatkan data adalah berdasarkan kaedah kualitatif iaitu kajian ke atas sumber primer yang berasaskan rujukan rekod-rekod British yang diperolehi di Public Record Office, Kew, London. Artikel ini mendapati bahawa punca utama yang mencetuskan konflik dalam hubungan Serbia-Bulgaria 1913 adalah disebabkan isu perebutan ke atas Macedonia dan campur tangan kuasa besar Eropah.

Kata kunci: *Konflik, Britain, Austria-Hungary, Rusia, Turki Uthmaniah*

Problems among the Balkan powers in 1912 could not be resolved through the London Treaty 1913. This was due to the reluctance of the members of the Balkans League, Serbia and Bulgaria, who did not want to accept the terms in the treaty. They felt, they were

forced to sign the treaty by the Great Powers. Bulgaria saw the treaty as bringing many benefits and advantages to Serbia in the Balkans. Bulgaria's dissatisfaction sparked another conflict in the Balkans known as Second Balkan War in 1913. In the First Balkan War, the Balkan League alliance consisted of Serbia, Bulgaria and Montenegro who went against the Ottoman government, however, in the Second Balkan War, the war was between Serbia and Bulgaria. Therefore, the objectives of this article are to analyze the issues that led to the conflict in the Serbian-Bulgarian relations and to analyze the intervention of the Great Powers in the crisis. This study employed a qualitative methodology which involved primary sources such as British records obtained at the Public Record Office, Kew, London. This article found that the main cause of the conflict in the 1913 Serbia-Bulgaria relationship was due to the conflict over Macedonia and the intervention of European powers.

Keywords: *Conflict , Britain, Austria-Hungary, Russia, Ottoman*

Pengenalan

Perang Balkan yang meletus pada tahun 1912 dan sekali lagi pada Mei 1913 juga dikenali sebagai Perang Balkan Kedua. Perang Balkan Kedua ini adalah lanjutan daripada kegagalan rundingan London 1913 untuk menyelesaikan Perang Balkan Pertama yang meletus pada tahun 1912. Kekacauan di Balkan yang meletus pada tahun 1912 adalah antara kuasa-kuasa kecil Balkan seperti Serbia, Bulgaria, Montenegro yang ingin menjatuhkan kerajaan Uthmaniah dan kemudiannya Austria-Hungary di Semenanjung Balkan. Atas cita-cita tersebut kuasa-kuasa kecil ini telah membuat pakatan dalam Liga Balkan dan mengatur strategi untuk menentang dan berperang dengan kerajaan Uthmaniah. Gabungan kuasa-kuasa kecil Balkan membawa kemenangan kepada mereka apabila mereka berjaya merampas beberapa wilayah jajahan Uthmaniah seperti Macedonia dan Albania. Walau bagaimanapun, kemenangan ini membawa perbalahan sesama mereka apabila mereka tidak berpuas hati dengan Perjanjian London 1913,¹ antaranya, mengenai pembahagian wilayah yang dirampas daripada kerajaan Turki Uthmaniah dalam Perang Balkan Pertama. Ini membawa kepada meletusnya Perang Balkan Kedua pada Mei 1913 sesama kuasa-kuasa kecil Balkan terutamanya Bulgaria dan Serbia. Peperangan ini mendatangkan kecemasan dalam kalangan kuasa-kuasa besar Eropah sekiranya Perang Balkan Kedua ini akan mengubah *status quo* di Eropah dan membawa kepada campur tangan kuasa-kuasa Eropah² dalam menyelesaikan peperangan tersebut. Justeru, artikel ini melalui penelitian ke atas rekod-rekod British akan mencari punca yang membawa kepada perbalahan dalam hubungan Bulgaria-Serbia selepas Perjanjian London 1913 dan bagaimana kuasa-kuasa besar

Eropah menanggapi konflik ini.

Konflik Serbia-Bulgaria dan Perang Balkan Kedua

Permusuhan dan perebutan wilayah sesama kuasa-kuasa kecil Balkan merupakan punca utama yang mencetuskan semula peperangan di Balkan. Perjanjian London, tidak membuat batasan sempadan wilayah antara Bulgaria, Serbia dan Greek mengenai hak pemilikan ke atas wilayah-wilayah Uthmaniah yang dirampas. Sebaliknya, mereka dibiarkan menentukan sendiri sesama mereka pembahagian tersebut. Masalah utama antara Bulgaria dan Serbia ialah mengenai pembahagian ke atas Macedonia. Perjanjian London yang memberi pengiktirafan ke atas Albania sebagai negeri yang merdeka di bawah naungan kuasa-kuasa besar telah menyekat perluasan kuasa Serbia. Serbia yang bercita-cita untuk mendapatkan Albania sebagai jalan keluar kepadanya di perairan Adriatik ternyata menemui kegagalan. Jalan keluar dari perairan Adriatik ini penting dan dapat memberi kelebihan kepada Serbia dari sudut perdagangannya.³ Kekecewaan Serbia ini ingin ditebus semula olehnya untuk mendapatkan sebahagian dari Macedonia. Walaupun pada hakikatnya, Serbia menyedari bahawa berdasarkan perjanjiannya dengan Bulgaria pada Mac 1913, telah dipersetujui bahawa Macedonia akan berada di bawah naungan Bulgaria. Namun begitu, Serbia berpendapat bahawa perjanjian tersebut tidak sah lagi, kerana Serbia tidak mendapat wilayah Albania seperti yang dipersetujui. Oleh yang demikian, Serbia patut mendapat sebahagian daripada wilayah Macedonia. Antara lain, alasan Serbia ialah kejayaan Bulgaria di Macedonia adalah dengan bantuan Serbia. Serbia juga menegaskan bahawa tentera Serbia ramai yang terkorban dalam usaha membantu Bulgaria menawan Macedonia. Oleh itu, Serbia tidak berpuas hati dengan pengambilan hampir keseluruhan Macedonia oleh Bulgaria.

Pada 25 Mei 1913, Serbia mengutus surat kepada Bulgaria menjelaskan bahawa Serbia dan Greek inginkan penyelesaian mengenai pembahagian wilayah dilakukan sesama mereka tanpa campur tangan kuasa-kuasa besar. Serbia juga memaklumkan bahawa kerajaannya dan Greek akan mengekalkan tuntutan mereka ke atas Monastir.⁴ Namun begitu, Bulgaria menolak tuntutan Serbia tersebut. Bulgaria masih berpegang kepada perjanjian yang termaktub antara mereka dan menganggap tuntutan Serbia sebagai pengkhianatan ke atasnya. Bagi Bulgaria, mereka lebih sanggup kehilangan Adrianople daripada menyerahkan sebahagian Macedonia kepada Serbia. Ini kerana penyerahan sebahagian wilayah Macedonia bermakna membiarkan sebahagian besar orang Bulgaria yang bukan berbangsa Slav kepada Serbia. Bulgaria yang telah lama bercita-cita membebaskan Macedonia tidak akan menyerahkannya kepada Serbia, malah sanggup berperang untuk mempertahankan Macedonia.⁵ Pada masa yang sama, Bulgaria bukan sahaja berdepan dengan Serbia, tetapi juga terpaksa menghadapi Greek mengenai tuntutan ke atas Salonika. Bulgaria

tidak mungkin tunduk pada tuntutan Greek untuk menyerahkan Salonika, kerana ia turut mengorbankan Monastir. Ini adalah suatu yang mustahil untuk Bulgaria lakukan.⁶ Keengganan Bulgaria ini menyebabkan Serbia dengan segera mengadakan perjanjian dengan Greek pada 1 Jun, untuk bergabung sekiranya menghadapi tentangan daripada Bulgaria. Selain Greek, Rumania turut menyatakan persetujuannya untuk menyertai Serbia sekiranya berlaku peperangan antara Serbia dan Bulgaria.⁷ Rumania setuju untuk terlibat dalam peperangan adalah untuk mendapatkan wilayah Dobrudja daripada Bulgaria.

Dalam usahanya untuk mendapatkan tuntutan tersebut, Serbia juga telah meminta bantuan Rusia untuk mengarahkan Bulgaria menyerahkan wilayah Cavalla dan Macedonia kepada Greek dan Serbia. Namun begitu, Rusia gagal membuat Bulgaria tunduk kepada tuntutan Serbia. Selain itu, bagi menyelesaikan pergelutan wilayah antara mereka, Rusia juga telah menawarkan dirinya sebagai orang tengah dalam pembahagian wilayah Macedonia yang dirampas. Tawaran Rusia ini tidak mendapat sambutan baik daripada Bulgaria kerana menurut Bulgaria, Rusia sendiri telah memberikan kepadanya wilayah Macedonia dalam Perjanjian San Stefano 1878 dulu.⁸ Oleh itu, Bulgaria mempunyai hak sepenuhnya ke atas Macedonia dan tidak perlu dipertikaikan lagi oleh Serbia ataupun Rusia. Kegagalan Rusia dalam diplomasinya menimbulkan kemarahan Rusia terhadap Bulgaria. Rusia juga menjangka bahawa Bulgaria telah begitu yakin bahawa mereka boleh menghancurkan Serbia dan Greek dalam peperangan yang akan meletus bila-bila masa. Ini menyebabkan Rusia menggunakan pengaruhnya meminta Rumania supaya menyatakan persetujuan untuk terlibat dan bertindak balas terhadap Bulgaria dalam peperangan sekiranya Bulgaria menyerang Serbia dan Greek.⁹ Ia adalah sebagai salah satu ancaman untuk menakutkan Bulgaria. Ini kerana penglibatan Rumania sahaja yang boleh menggugat Bulgaria. Ini memandangkan Rumania boleh menyerang hendak Bulgaria daripada belakang.¹⁰ Rusia berbuat demikian adalah bertujuan untuk menyekat Bulgaria daripada menjadi terlalu berkuasa di Balkan dan supaya Bulgaria berpaling semula kepada pertolongan Rusia.¹¹

Dari sudut yang lain, Austria-Hungary pula sentiasa berada di belakang Bulgaria. Austria-Hungary menyokong Bulgaria supaya Serbia tidak berjaya dalam tuntutan tersebut. Ini kerana Austria-Hungary tidak mahu Serbia menjadi semakin berleluasa di Balkan yang boleh mengancam keselamatan empayarnya yang mengandungi seramai dua juta bangsa Serb.¹² Selain itu, Austria-Hungary juga menyokong bahawa Bulgaria lebih berhak mendapat Macedonia memandangkan kerajaan itu mempunyai pertalian geografi dan etnik dengan penduduk Macedonia. Oleh yang demikian, Austria-Hungary beranggapan bahawa tuntutan Serbia dan Greek adalah keterlaluan. Selain itu, Austria-Hungary juga mengemukakan kebimbangannya bahawa sekiranya Bulgaria gagal mendapatkan Macedonia, ini akan mencetuskan peperangan yang berterusan di Balkan.¹³ Selain itu, Austria-Hungary juga telah

menggunakan diplomasinya untuk memujuk agar sekutu lamanya Rumania tidak terlibat menentang Bulgaria sekiranya meletus peperangan sekali lagi di Balkan, namun kali ini Austria-Hungary tidak lagi berjaya mempengaruhi Rumania. Selain itu, Austria-Hungary juga telah menunjukkan polisi yang menyokong Bulgaria, antaranya Austria-Hungary telah berjanji bahawa akan berusaha menimbulkan kesulitan kepada Serbia dan Montenegro sekiranya meletusnya peperangan antara mereka. Selain itu, Austria-Hungary juga berjanji akan memberikan wilayah Salonika kepada Bulgaria, sekiranya Bulgaria menang dalam peperangan tersebut.¹⁴

Bulgaria pula, telah bersedia sekiranya meletus peperangan antara kedua-duanya, Bulgaria juga akan turut menyerang Greek.¹⁵ Pada 29 Jun 1913, Bulgaria memulakan peperangan dengan menyerang Serbia dan Greek.¹⁶ Serangan Bulgaria ini serta merta mencetuskan Perang Balkan Kedua. Tindakan Bulgaria ini bukan sahaja mendapat tindak balas dari Serbia tetapi juga menyebabkan kuasa-kuasa kecil yang lain seperti Greek dan Rumania bersatu dengan Serbia menentang Bulgaria. Sementara itu, kerajaan Uthmaniah pula mengambil peluang menyerang Bulgaria dan mendapatkan semula wilayah Adrianople yang ditawan oleh Bulgaria pada Perang Balkan Pertama. Serangan empat penjuru yang dihadapi oleh Bulgaria ternyata tidak dapat dihadapi oleh Bulgaria dan telah melemahkan pertahanan Bulgaria. Serangan Bulgaria ke atas Serbia telah mendapat reaksi dan campur tangan kuasa-kuasa besar Eropah untuk bertindak menangani konflik tersebut.

Campur tangan Kuasa-kuasa Besar Terhadap Perang Balkan 2 Austria-Hungary

Austria-Hungary merupakan salah satu kuasa besar yang mempunyai minat utama tentang perkembangan di Semenanjung Balkan. Pakatan kuasa-kuasa kecil ini telah berjaya menarik perhatian ke arah permusuhan dengan Austria-Hungary.¹⁷ Ini menyebabkan Austria-Hungary tidak dapat menahan diri daripada menyaksikan ancaman dan kekuatan yang mula muncul di kalangan kuasa-kuasa kecil di Balkan ini. Kejayaan kuasa-kuasa kecil ini meluaskan pengaruh di Balkan bukan sahaja mengancam kewujudan empayar kerajaan Uthmaniah tetapi juga merupakan kehancuran kepada empayar Austria-Hungary di Balkan seperti di Croatia, Salonika dan Bosnia-Herzegovina yang dikelilingi oleh negeri-negeri Slav yang lain. Oleh yang demikian, perkembangan kuasa-kuasa kecil ini telah mencemaskan kedudukan Austria-Hungary. Oleh itu, kewujudan empayar Uthmaniah di Semenanjung Balkan adalah penting sebagai penampan kepada penularan idea nasionalisme Slav ke dalam wilayah Austria-Hungary di Balkan. Oleh yang demikian, polisi Austria-Hungary adalah jelas untuk mempertahankan dan mengukuhkan kedudukan empayar Uthmaniah daripada dihancurkan oleh kuasa-kuasa kecil Balkan ini.

Austria-Hungary sedar bahawa Serbia adalah musuh utamanya di Balkan. Keinginan Serbia untuk mendapatkan Bosnia-Herzegovina merupakan kerajaan itu adalah saingan utama kepada Austria-Hungary. Oleh itu adalah menjadi polisi kepada Austria-Hungary untuk menjadikan Serbia sebagai kerajaan yang terus bergantung kepadanya dari segi ekonomi dan keselamatan. Bagi, Austria-Hungary kerajaannya patut mengambil tindakan untuk menghalang Serbia meluaskan pengaruh Slav di Semenanjung Balkan. Tambahan pula adalah hak Austria-Hungary untuk memelihara dan mempertahankan empayarnya. Ini kerana dalam tempoh selama empat tahun kebelakangan ini, iaitu sejak pengambilan Bosnia-Herzegovina oleh Austria-Hungary, banyak masalah yang telah dicituskan oleh Serbia dan Montenegro ke atas empayar tersebut.¹⁸ Maka, pada 13 Ogos 1912, Count Berchtold telah mengemukakan cadangan kepada semua kuasa-kuasa besar Eropah supaya berbincang tentang usaha-usaha yang boleh dilakukan untuk menyelamatkan empayar Uthmaniah. Beliau telah mencadangkan supaya kerajaan Uthmaniah membuat reformasi di wilayah-wilayah yang dituntut oleh kuasa-kuasa kecil Balkan dengan jaminan kuasa-kuasa besar. Menurut beliau lagi, adalah penting kepada Eropah untuk memelihara *status quo* di Eropah.

Count Berchtold, merupakan diplomat Eropah pertama yang mengenengahkan isu mengenai pertelingkahan kuasa-kuasa kecil ini dengan kerajaan Uthmaniah untuk dibincangkan secara kolektif bersama-sama dengan rakan-rakan Eropahnya yang lain. Walaupun pada hakikatnya, beliau tidak mempunyai pengetahuan tentang perjanjian sulit yang termeteri di kalangan anggota Liga Balkan seperti yang telah diketahui oleh Sazonov dan Poincare. Namun tujuan Berchtold adalah untuk memelihara keamanan di Eropah dan demi kewujudan empayar Uthmaniah di Eropah. Austria-Hungary bimbang dengan perkembangan negeri-negeri Balkan yang boleh menggugat dan membawa perubahan kepada *status quo* di Eropah.

Mengikuti cadangan Count Berchtold, kuasa-kuasa besar secara kolektif perlu menasihati empayar Uthmaniah supaya memperkenalkan desentralisasi kuasa di Albania seperti mana yang dituntut oleh rakyat dalam empayar Uthmaniah atau pemberian taraf berautonomi kepada Albania.¹⁹ Cadangan tersebut dibuat oleh Austria-Hungary kerana kegagalan kerajaan Uthmaniah mempraktikkan dasar pemusatan kuasa yang telah diamalkan selama ini. Walaupun kerajaan Uthmaniah telah bersetuju pada dasarnya untuk melaksanakan reformasi seperti yang diminta oleh penduduk Albania, tetapi ini akan berakhir dengan penentangan terhadap kerajaan Uthmaniah. Kenyataan ini dibuat oleh Austria-Hungary berdasarkan pengalaman lepas, walaupun kerajaan Uthmaniah melakukan yang terbaik dalam melaksanakan reformasi di wilayahnya, tetapi ia akan tetap mewujudkan golongan yang akan menentang reformasi tersebut. Penentangan ini adalah disebabkan kurangnya penyatuan di kalangan rakyatnya sendiri yang berbilang bangsa serta tiada keyakinan terhadap kejayaan reformasi tersebut. Ini menyebabkan kerajaan Uthmaniah tidak

mampu meneruskan tanggungjawab tersebut. Keadaan ini telah meletakkan kerajaan Uthmaniah dalam keadaan yang merbahaya.²⁰ Oleh itu, Austria-Hungary telah mendesak kuasa-kuasa besar supaya membantu mengukuhkan semula kedudukan kerajaan Uthmaniah serta memberi amaran kepada kuasa-kuasa kecil bahawa mereka tidak sepatutnya bergantung di antara satu sama lain untuk mendapatkan segala permintaan mereka.²¹ Selain itu, bagi Austria-Hungary, masalah dalaman Uthmaniah boleh merebak menjadi masalah kepada seluruh Eropah dan sebagai kuasa besar, mereka tidak seharusnya membiarkan keamanan di Eropah terjejas.

*“The internal affairs of Turkey have the peculiarity of becoming external affairs for the rest of Europe, and a crisis in that country cannot be allowed to threaten the general tranquillity”.*²²

Selain itu, sebagai menunjukkan sokongannya terhadap kestabilan empayar Uthmaniah, kerajaan itu juga meminta supaya semua kuasa-kuasa besar sepatutnya menggalakkan Uthmaniah untuk memelihara keamanan di Balkan daripada meminta kerajaan Uthmaniah memperkenalkan polisi yang baru di Balkan²³ Kerajaan Austria-Hungary juga menasihati kerajaan Uthmaniah supaya memperluaskan reformasi di wilayah-wilayahnya yang lain seperti mana keistimewaan yang dijanjikan kepada Albania. Pada 14 Ogos 1912, nota cadangan yang dikemukakan oleh Count Berchtold untuk menyelesaikan masalah di Balkan telah dipanjangkan kepada semua kuasa-kuasa besar. Antara isi kandungan nota tersebut ialah:²⁴

1. Desentralisasi kuasa diberikan kepada Albania.
2. Mengekalkan status quo di Balkan.
3. Membantu membina semula kekuatan empayar Uthmaniah.

Cadangan tersebut mendapat sambutan yang baik rakan-rakan Eropahnya, kecuali Rusia. Rusia mencurigai maksud desentralisasi kuasa dalam kalangan ke atas Albania yang dimaksudkan oleh Austria-Hungary. Kecurigaan Rusia ini sebenarnya didorong oleh kebimbangannya terhadap pengaruh Austria-Hungary ke atas Albania, dengan menyokong tuntutan rakyat Albania ke arah berkerajaan sendiri dan merdeka. Selain itu, Rusia tidak bersetuju dengan cara Austria-Hungary mengendalikan isu tersebut kerana kebimbangan Rusia bahawa Austria-Hungary ingin menguasai diplomasi di Balkan. Oleh itu, Austria-Hungary menegaskan bahawa tujuannya demi keselamatan di Eropah dan Austria-Hungary tidak mengharapkan sesuatu daripada kerajaan Uthmaniah, melainkan untuk mengawal masalah kerajaan Uthmaniah sebelum ianya merebak²⁵ dan membantu menguatkan semula empayar tersebut. Ini

kerana Austria-Hungary mengetahui niat Rusia yang ingin memberi tekanan kepada kerajaan Uthmaniah untuk mendapatkan pembukaan semula Selat Dardanelles dan Selat Bosphorus kepada kapal perangnya.²⁶

Selain itu, untuk mengurangkan ketegangan di Balkan, Austria-Hungary telah meminta sekutunya di Balkan iaitu Rumania supaya tidak terlibat dalam permasalahan di Balkan. Rumania diingatkan supaya tidak bertindak menentang kerajaan Uthmaniah dan tidak terlibat dengan Liga Balkan. Austria-Hungary juga memberi amaran kepada Rumania supaya tidak menyokong atau bertindak balas terhadap Bulgaria.²⁷ Arahan tersebut dipatuhi oleh Rumania yang telah sekian lama menjadi sekutu kepada Austria-Hungary di Balkan. Seterusnya keinginan Austria-Hungary untuk mengelakkan peperangan di Balkan menyebabkan kerajaan tersebut menasihati kerajaan Uthmaniah supaya tidak mengerakkan tenteranya menyerang tentera Bulgaria, Serbia dan Greek yang telah menimbulkan kekacauan di Kotchana, Albania. Ini kerana itu merupakan satu provokasi untuk melibatkan tindak balas tentera Uthmaniah. Usaha Austria-Hungary untuk mengelakkan peperangan, menyebabkan kerajaan Austria-Hungary memberikan arahan yang sama kepada duta-dutanya di Balkan supaya memujuk kuasa-kuasa kecil agar membatalkan rancangan mereka untuk mengerakkan tentera menyerang kerajaan Uthmaniah.²⁸

Rusia

Selepas penyerahan secara rasmi Bosnia-Herzegovina kepada Austria-Hungary pada tahun 1908, peristiwa tersebut telah mendatangkan kekecewaan dan kebimbangan tentang pengaruh Rusia di Balkan. Ini kerana kejayaan Austria-Hungary mendapatkan Bosnia-Herzegovina telah menggugat pengaruh dan kewibawaan Rusia sebagai pembela Slav di Semenanjung Balkan. Selain itu, peristiwa tersebut juga telah menjatuhkan imej dan maruah Rusia kerana gagal menyelamatkan negeri Slav daripada dikuasai oleh bangsa Magyar. Oleh itu polisi Rusia di Balkan yang utama adalah untuk menyekat dan menghalang pengaruh Austria-Hungary di Balkan. Rusia ingin mengekalkan pengaruhnya sebagai pelindung bangsa Slav di Eropah.²⁹ Oleh yang demikian, salah satu cara untuk mencapai cita-cita Rusia ini ialah dengan menggunakan negeri-negeri Balkan terutamanya Serbia untuk menentang Austria-Hungary. Pembentukan Liga Balkan merupakan satu-satunya kekuatan Rusia untuk melemahkan Austria-Hungary. Rusia telah merahsiakan pakatan dan perjanjian yang ditermeterai antara Serbia dan Bulgaria tanpa pengetahuan kuasa-kuasa besar.³⁰ Rusia berharap agar dengan pembentukan Liga Balkan, negeri-negeri Balkan akan memperjuangkan semangat nasionalisme Slav di Balkan dan akan menghalau Austria-Hungary daripada wilayah mereka di Balkan.³¹

Kerajaan Rusia juga telah memberi sokongan kepada Serbia dan Bulgaria supaya meneruskan tuntutan terhadap pelaksanaan reformasi di Macedonia. Apabila, kerajaan Uthmaniah berjanji untuk memberikan taraf

wilayah autonomi kepada Albania, Rusia telah mendesak supaya Serbia dan Bulgaria turut meminta hak yang sama ke atas Macedonia.³² Duta Rusia di Macedonia telah menggembar gemburkan isu bahawa autonomi hanya diberikan kepada Albania dan kerajaan Uthmaniah telah mengabaikan orang Kristian di Macedonia. Ini telah memburukkan keadaan di Balkan dan mencetuskan sikap anti Uthmaniah di Bulgaria. Rusia juga tidak menyetujui cadangan daripada Count Berchtold mengenai desentralisasi di Albania. Ini kerana menurut Menteri Luar Rusia iaitu M Sazanov, tindakan Count Berchtold itu menunjukkan bahawa Austria-Hungary ingin bekerja sendirian dan membelakangkan Rusia. Tujuan Count Berchtold itu dianggap sebagai ingin menghapuskan status Rusia sebagai pelindung Slav di samping ingin merendahkan prestij Rusia di kalangan Slav di Balkan. Oleh itu, pada pandangan Rusia, masalah di Balkan harus diselesaikan oleh semua kuasa-kuasa besar dan bukan hanya sekadar menerima sahaja cadangan dari Austria-Hungary.

Selain itu, Rusia juga menolak cadangan Austria-Hungary itu kerana Rusia sedar bahawa cadangan desentralisasi Austria-Hungary itu adalah sebagai langkah untuk memberikan taraf autonomi kepada Albania. Rusia tidak dapat menerimanya, kerana sekutunya di Balkan iaitu Bulgaria dan Serbia tidak ingin melihat Albania sebagai wilayah berautonomi. Mereka ingin Albania kekal di bawah pentadbiran kerajaan Uthmaniah, supaya Albania boleh dijadikan contoh kelemahan pentadbiran kerajaan Uthmaniah di Balkan. Sekiranya Muslim Albania mendapat semi kemerdekaan atau diberikan autonomi, Albania akan menjadi tunggak kekuatan kerajaan Uthmaniah di Balkan. Oleh itu, mereka ingin Albania terus menjadi negeri yang kucar kacir di Balkan.³³ Atas sebab itu, Rusia mengingatkan kuasa-kuasa besar bahawa pemberian taraf autonomi di Albania akan mendatangkan bahaya di Balkan. Ini kerana menurut Rusia, semi kemerdekaan yang akan diberikan kepada Albania akan meransangkan keganasan di Macedonia. Selain itu, Rusia sedar bahawa cadangan Austria-Hungary itu dianggap akan melumpuhkan pakatan Serbia dan Bulgaria.

Pada dasarnya, tujuan Rusia adalah untuk mendapatkan Selat Bosphorus dan Dardanelles. Ini merupakan tujuan utama Rusia memberikan sokongan kepada pembentukan Liga Balkan ini. Walaubagaimanapun, Rusia telah mendapati kedudukannya tergugat apabila kuasa-kuasa kecil ini semakin kuat dan sukar dikawal oleh Rusia terutamanya Bulgaria. Rusia telah dapat menghidu rancangan Bulgaria. Bulgaria ingin menawan Adrianople dan akan memarakan tenteranya untuk menakluki Konstaniah. Rusia tidak akan mengizinkan cita-cita Bulgaria ini tercapai, malah Rusia tidak akan membenarkan mana-mana kuasa pun untuk menawan Konstaniah. Ini kerana Rusia bimbang tindakan tersebut boleh merubah kedudukan *status quo* di Eropah. Selain itu, sekiranya Bulgaria berjaya menakluki Konstaniah, ini bermakna Selat Dardanelles dan Bosphorus akan berada di bawah kekuasaan

Bulgaria. Ini akan memusnahkan cita-cita Rusia yang selama ini ingin menguasai selat-selat tersebut. Justeru, Rusia perlu menghalang Bulgaria daripada mara ke Konstaniah³⁴ Oleh yang demikian, Rusia dengan tegas melarang Bulgaria dan sekutunya memasuki Konstaniah sebaliknya mengekalkan keamanan dan tidak melancarkan serangan kepada kerajaan Uthmaniah tanpa kebenaran Rusia. Rusia juga telah memberikan amaran kepada kuasa-kuasa kecil Balkan bahawa Rusia tidak akan menyokong mereka sekiranya mereka membuat serangan, dan mereka akan menanggung sendiri kesan daripada tindakan tersebut.

*“ Russian Minister tells me that two days ago he presented, a memorandum stating that if Balkan States commenced war, Russia would leave them to their fate, and urging Servian government to inform Bulgaria government that they would dissociate themselves from aggressive action ”.*³⁵

Pada 20 September 1912, Rusia cuba menggunakan pengaruhnya ke atas Belgrade dan Bulgaria agar dapat menghalang tindakan Bulgaria. Namun usaha Rusia ini tidak mendapat reaksi daripada Serbia. Malah Bulgaria dan Serbia berasa kecewa dengan Rusia yang selama ini berusaha menyatukan mereka dan kini cuba memisahkan Liga Balkan.³⁶ Menurut Raja Ferdinand, peperangan antara kuasa-kuasa Balkan dengan kerajaan Uthmaniah tidak dapat dielakkan lagi, melainkan sekiranya kerajaan Uthmaniah memenuhi tuntutan mereka dengan meletakkan pemimpin Kristian di wilayah jajahan kerajaan Uthmaniah di Balkan atau pelantikan tersebut dengan jaminan kuasa-kuasa besar Eropah.³⁷

Akibat masalah yang semakin meruncing di Balkan dan kegagalan Rusia untuk menggunakan diplomasinya untuk mengamankan kuasa-kuasa kecil daripada menyerang kerajaan Uthmaniah, ini telah menyebabkan Rusia memohon bantuan daripada semua kuasa Eropah untuk mengadakan rundingan dan bekerjasama bagi mengatasi masalah di Balkan. Walau bagaimanapun, kuasa-kuasa besar yang lain telah menasihati Rusia dan Austria-Hungary supaya bersama-sama berbincang dan mengusulkan cadangan kepada kerajaan Uthmaniah agar dapat menghalang peperangan di Balkan dengan kerajaan Uthmaniah. Langkah yang diputuskan oleh Poincare ini adalah bertujuan untuk mengelakkan konflik dan peperangan antara kedua-dua kuasa besar itu di Balkan. Peperangan antara kuasa-kuasa kecil di wilayah-wilayah jajahan Uthmaniah di Balkan, boleh mengheret Austria-Hungary dan Rusia untuk terlibat sama dan akan mengancam keamanan di Eropah. Ini adalah kerana memandangkan Rusia dan Austria-Hungary mempunyai kepentingan yang sama di Semenanjung Balkan berbanding kuasa-kuasa Eropah yang lain. Oleh itu, pada pendapat Poincare adalah wajar kedua-dua kuasa besar itu diberikan mandat sebagai pengantara kepada masalah di Balkan.³⁸ Pendapat tersebut telah

diterima oleh semua kuasa-kuasa besar yang lain, malah Rusia dan Austria-Hungary juga bersetuju untuk bekerjasama. Pada 8 Oktober, 1912, Rusia dan Austria-Hungary bersetuju untuk memutuskan beberapa perkara supaya diberi perhatian oleh kerajaan Uthmaniah. Antaranya, kuasa-kuasa besar tidak dibenarkan memecahbelahkan keadaan dan keamanan di Eropah. Reformasi di Macedonia akan dilaksanakan di bawah pengawasan Rusia dan Austria-Hungary. Sekiranya peperangan meletus di Eropah, mana-mana kuasa tidak boleh membuat sebarang perubahan kepada *status quo* di Balkan.³⁹ Namun begitu, diplomasi ini tidak dapat dilaksanakan dengan sepenuhnya apabila Montenegro mengisytiharkan perang ke atas kerajaan Uthmaniah beberapa jam sebelum itu. Walaupun Montenegro telah dinasihati bahawa kuasa-kuasa besar akan menangani permasalahan di Balkan, namun mereka enggan menerima, sebaliknya, ingin menyelesaikannya sendiri dengan kerajaan Uthmaniah.

Ini menunjukkan polisi kerajaan Rusia di Balkan tidak begitu konsisten. Walaupun pada hakikatnya, Rusia menggalakkan penentangan kuasa-kuasa Balkan ke atas kerajaan Austria-Hungary dan kerajaan Uthmaniah, namun Rusia tidak sanggup melihat kekuatan dan persefahaman di kalangan kuasa-kuasa Balkan itu, terutamanya Serbia dan Bulgaria. Kekuatan mereka ini telah melemahkan kuasa diplomasi Rusia dalam kalangan negeri-negeri tersebut. Namun di satu segi, Rusia turut berada dalam keadaan dilema kerana memisahkan Serbia dan Bulgaria. Ini bermakna mengikis dan menghapuskan perpaduan antara bangsa Slav yang mana akan melibatkan kelompok kepada Rusia di Balkan.⁴⁰ Namun begitu, pada Rusia peperangan di Eropah harus dielakkan kerana Rusia sendiri tidak mahu terlibat dalam konflik dengan Austria-Hungary yang boleh menggugat *status quo* di Balkan. Keadaan-keadaan seperti inilah yang menyebabkan polisi Rusia di Balkan sentiasa tidak konsisten.

Uthmaniah

Kerajaan Uthmaniah juga seperti mana kuasa-kuasa besar yang lain ingin mengelakkan sebarang peperangan dengan kuasa-kuasa kecil ini atau dengan erti kata lain ingin mengekalkan keamanan di Balkan. Malah, bagi mengelakkan konflik berlaku di bawah empayar Uthmaniah di Balkan, kerajaan Uthmaniah telah melaksanakan beberapa reformasi di wilayahnya seperti di Albania. Kerajaan Uthmaniah dengan jujur sedaya upaya berusaha untuk memulihkan keadaan di Albania, dan kemudiannya di Macedonia. Malah reformasi yang dilakukan oleh kerajaan Uthmaniah mendapat pujian daripada kerajaan Jerman. Namun begitu, reformasi di Macedonia kurang berkesan kerana terdapatnya campur tangan daripada pihak lain.⁴¹ Kerajaan Uthmaniah juga menolak cadangan daripada kuasa-kuasa besar yang diwakili oleh Rusia dan Austria-Hungary kerana terasa dipaksa dan tertekan dengan desakan kuasa-kuasa besar tersebut. Malah sejak Perjanjian Berlin 1878, mereka telah

menimbulkan kesukaran kepada masalah empayar tersebut di Balkan. Ini kerana masalah dalaman di Balkan sentiasa mendapat campur tangan kuasa-kuasa besar termasuk masalah yang sedang dihadapi sekarang ini. Oleh itu, kerajaan Uthmaniah memutuskan untuk melanjutkan lagi tempoh reformasi dan meneruskan polisi mereka bukan sahaja di Albania dan Macedonia sebaliknya di seluruh wilayahnya di Balkan.⁴² Oleh itu, kerajaan Uthmaniah tidak bersetuju dengan cadangan Austria-Hungary dan Rusia, malah juga enggan tunduk kepada tuntutan kuasa-kuasa kecil Balkan. Kerajaan Uthmaniah enggan memenuhi cadangan daripada Austria-Hungary kerana desentralisasi yang diperkenalkan di Albania akan memberikan autonomi kepada Albania. Ini akan menyebabkan semua wilayah Uthmaniah di Eropah akan mengharapkan pemberian dan hak yang sama ke atas mereka. Keadaan ini akan mencetuskan suasana yang kacau bilau dalam empayar Uthmaniah.⁴³

Keikhlasan kerajaan Uthmaniah untuk memperbaiki keadaan di wilayahnya di Balkan menyebabkan kerajaan tersebut sanggup mengambil keputusan untuk berdamai dengan kerajaan Itali dalam perang Tripoli. Peperangan yang meletus pada tahun 1911 itu adalah disebabkan keinginan Itali untuk mengambil Tripoli. Berikutan dengan masalah di Balkan yang dicetuskan oleh kuasa-kuasa kecil ini menyebabkan kerajaan Uthmaniah bersetuju menyerahkan Tripoli kepada Itali semata-mata untuk menumpukan perhatian terhadap masalah empayarnya di Balkan.⁴⁴ Kerajaan Uthmaniah turut memaklumkan kepada duta Britain di Bulgaria iaitu Sir Henry Bax-Ironside, bahawa kerajaan Uthmaniah telah bersedia menunaikan tuntutan Bulgaria untuk memberikan pentadbiran yang baik di Macedonia. Kerajaan Uthmaniah berjanji akan melakukannya seberapa segera tanpa melengah-lengahkan masa.⁴⁵ Tambahan pula, reformasi kerajaan Uthmaniah ini telah mendapat jaminan daripada semua kuasa-kuasa besar Eropah. Ini dilakukan oleh kerajaan Uthmaniah demi memelihara keamanan di wilayahnya.

Namun begitu, Bulgaria telah mengutus surat kepada kerajaan Uthmaniah menggunakan alasan bahawa kerajaan tersebut masih tidak meletakkan pemimpin dari bangsa Kristian seperti yang dituntut oleh mereka di Macedonia. Selain itu, Bulgaria juga mendakwa bahawa kerajaan Uthmaniah masih tidak dapat menyelesaikan masalah di Macedonia.⁴⁶ Tanpa dijangka, beberapa jam selepas surat tersebut dihantar kepada kerajaan Uthmaniah, Montenegro telah melancarkan perang ke atas kerajaan itu dan diikuti kemudiannya oleh Bulgaria dan Serbia. Kerajaan Uthmaniah tidak ada pilihan melainkan terpaksa berperang dengan kuasa-kuasa kecil ini untuk mempertahankan orang Muslim di wilayahnya yang diserang oleh keempat-empat kuasa kecil ini.⁴⁷ Malah sejak bulan Ogos lagi, negeri-negeri Balkan telah semakin ghairah dan bekerjasama untuk menentang kerajaan Uthmaniah. Ini disebabkan oleh provokasi Bulgaria yang menuntut pemberian taraf autonomi kepada Macedonia.⁴⁸ Keadaan ini menyebabkan peperangan tidak dapat dielakkan lagi.

Britain

Kerajaan Britain memandang masalah di Balkan adalah masalah dalam kerajaan Uthmaniah. Dasar Britain juga ingin memastikan bahawa konflik tersebut tidak akan membawa kepada sebarang perubahan *status quo* di Balkan. Sebagai rakan kepada kerajaan Uthmaniah dan kuasa besar Eropah, Britain hanya memainkan peranannya sebagai penasihat kepada dua-dua pihak. Britain lebih banyak mengharapkan masalah tersebut diselesaikan oleh kerajaan Uthmaniah sendiri atau dengan bantuan rakan-rakan Eropah yang lain. Polisi Britain ini adalah untuk mengelakkan sensitiviti dan tekanan di kalangan rakyat bukan Slav di dalam empayarnya sendiri.⁴⁹ Oleh yang demikian, Britain tidak menyokong usaha Rusia di Balkan. Selain itu, dasar Britain adalah semata-mata untuk menjamin ekonomi Britain dari aspek perdagangan agar tidak terjejas kerana pergolakan di Balkan ini. Britain telah bersetuju dengan cadangan Austria-Hungary yang diserahkan kepada kerajaan Uthmaniah. Britain meminta supaya kerajaan Uthmaniah menerima cadangan tersebut. Ini kerana menurut kerajaan Britain, pemberian taraf autonomi kepada Albania akan membantu mengendurkan ketegangan kepada kerajaan Uthmaniah di Balkan. Selain itu, Britain juga meminta jasa baik rakan Eropahnya untuk menggunakan pengaruh masing-masing untuk memujuk kuasa-kuasa kecil Balkan bagi mengekalkan keamanan sekiranya kerajaan Uthmaniah sanggup membaiki pentadbiran di wilayah Balkannya. Malah Britain juga meminta semua kuasa besar Eropah berunding dengan kerajaan Uthmaniah untuk menyatakan persetujuan mereka mengenai reformasi di Albania dan Macedonia. Pada masa yang sama Britain juga telah memaklumkan kepada kerajaan Bulgaria supaya tidak mencetuskan sebarang persengketaan dengan kerajaan Uthmaniah. Britain juga meminta Rusia menggunakan pengaruhnya yang sama ke atas Serbia.⁵⁰

Britain juga meminta kuasa kecil Balkan supaya mereka tidak berperang dengan kerajaan Uthmaniah dan berjanji bahawa kuasa-kuasa besar akan memantau pelaksanaan reformasi di Macedonia yang akan dilaksanakan oleh kerajaan Uthmaniah. Britain juga mendesak rakan-rakan Eropahnya supaya tidak melibatkan diri dengan mana-mana pihak sekiranya meletus peperangan antara kerajaan Uthmaniah dengan kuasa-kuasa kecil Balkan. Britain ini juga didorong oleh kebimbangannya terhadap hubungan Austria-Hungary dan Rusia dalam menangani konflik di Balkan. Ini kerana Britain bimbang sekiranya wujud persefahaman dalam hubungan kedua-dua kuasa besar itu, mereka boleh membentuk pakatan bersekutu. Ini terutamanya sekiranya Austria memberi keistimewaan kepada Rusia untuk bersama-sama membentuk masa depan di Balkan.⁵¹ Pakatan kedua-dua kuasa ini boleh membawa ancaman kepada keselamatan Britain di Eropah. Campur tangan Britain dalam isu ini adalah untuk membendung kuasa-kuasa kecil Balkan agar tidak mencetuskan peperangan yang akan mengheret campur tangan kuasa

besar Eropah.

Perancis

Perancis merupakan sekutu bersama Rusia dan Britain dalam Pakatan Tiga Kuasa sejak tahun 1907. Walaupun begitu, polisi Perancis adalah untuk mengelakkan sebarang konflik dengan kerajaan Uthmaniah. Poincare telah pun mengetahui mengenai pakatan Bulgaria Serbia ini pada 11 Ogos 1912. Maklumat tersebut diperolehi daripada M.Sazanov dalam lawatannya ke Perancis ketika itu. Poincare telah sedar bahawa pakatan tersebut akan memberi malapetaka kepada kerajaan Uthmaniah. Oleh yang demikian, Poincare telah menegaskan bahawa Perancis tidak akan terlibat dalam masalah tersebut. Walaupun Perancis adalah sekutu Rusia, tetapi Rusia tidak boleh melibatkannya dalam masalah tersebut. Ini kerana Perancis ingin mengekalkan hubungan yang baik dengan kerajaan Uthmaniah kerana Perancis mempunyai kepentingan yang besar di Konstaniah. Selain itu, Perancis mengamalkan dasar berkecuali sepenuhnya dalam permasalahan di Balkan kerana tidak mahu memberi tekanan kepada rakyat Muslim di dalam empayarnya di Algeria, Tunisia dan Moroko.⁵² Bagi mengelakkan peperangan di Balkan, Perancis telah menasihati supaya kerajaan Uthmaniah melaksanakan reformasi di Macedonia dengan berkesan seperti yang dilaksanakan di Albania. Apabila ternyata kuasa-kuasa kecil Balkan ini tidak terkawal, Perancis telah meminta supaya kerajaan Uthmaniah menuruti semua tuntutan Bulgaria terhadap Macedonia. Namun kerajaan Uthmaniah enggan tunduk kepada kuasa-kuasa kecil ini.⁵³

Pada 4 Oktober 1912, Perancis telah mengadakan perbincangan dengan ketua-ketua negara Eropah bagi mengelakkan peperangan di Balkan. Perancis telah mengemukakan pendapat kerajaannya iaitu⁵⁴

- 1) Sekiranya peperangan tidak dapat dielakkan di antara kuasa-kuasa kecil dengan Uthmaniah, kuasa-kuasa besar tidak akan membuat sebarang perubahan terhadap sempadan yang boleh mengubah *status quo* di Semenanjung Balkan.
- 2) Kuasa-kuasa besar akan mengambil alih reformasi di wilayah Uthmaniah di samping memelihara intergrasi dalam wilayah kerajaan tersebut.

Cadangan tersebut telah dipersetujui oleh semua kuasa-kuasa besar di mana Rusia dan Austria-Hungary menjadi perantara kepada kuasa-kuasa kecil Balkan manakala Britain, Perancis dan yang lainnya akan bekerjasama di Konstaniah.⁵⁵ Namun begitu, sebelum sempat cadangan kuasa-kuasa besar ini dijawab oleh kerajaan Uthmaniah, peperangan telah dilancarkan oleh Montenegro ke atas kerajaan Uthmaniah yang menggagalkan semua rundingan keamanan.

Jerman

Pada dasarnya Jerman bertindak seiringan dengan rakan-rakan Eropahnya

yang lain. Jerman, turut bersetuju supaya Austria-Hungary dan Rusia diberi mandat untuk menyelesaikan masalah di Balkan. Selain itu, canselor Jerman iaitu Bethman Holloweg juga mendesak supaya kedua-dua kuasa besar itu mempercepatkan usaha untuk menghalang kuasa-kuasa kecil Balkan itu daripada bertindak ke atas kerajaan Uthmaniah kerana kelewatan Rusia dan Austria-Hungary boleh mendatangkan masalah kepada Eropah. Menurut beliau, kerajaan Jerman berharap agar kuasa-kuasa besar akan dapat menyekat peperangan itu daripada menjadi peperangan yang melibatkan kuasa-kuasa besar yang lain. Jerman sendiri memberi amaran kepada kuasa-kuasa kecil Balkan, supaya mengundurkan tentera mereka. Ini kerana peperangan dengan kerajaan Uthmaniah, bermakna mereka juga berperang dengan kuasa-kuasa besar yang lain.⁵⁶

Itali

Itali merupakan salah satu kuasa besar yang sedang berperang dengan kerajaan Uthmaniah sejak tahun 1910 sehingga 1912.⁵⁷ Ini adalah kerana keinginan Itali untuk mengambil Tripoli. Oleh yang demikian, Itali turut mengambil kesempatan ke atas kerajaan Uthmaniah ketika kerajaan Uthmaniah sedang menghadapi tekanan daripada kuasa-kuasa kecil Balkan. Itali melihat perkembangan di Balkan sebagai satu keistimewaan untuk Itali mendapatkan Tripoli daripada kerajaan Uthmaniah. Itali dikatakan memberi sokongan moral kepada Bulgaria untuk memberi tekanan kepada kerajaan Uthmaniah. Keadaan ini akan mengganggu konsentrasi tentera Uthmaniah yang sedang berdepan dengan Itali. Namun begitu, polisi Itali seperti yang dimaklumkan oleh duta Itali di Belgrade adalah untuk mengekalkan *status quo* di Balkan. Itali memberi nasihat kepada Serbia supaya tekanan yang dikenakan oleh kuasa-kuasa kecil ke atas Uthmaniah tidak sehingga membawa peperangan di Balkan dengan kerajaan Uthmaniah.⁵⁸ Walau bagaimanapun, Itali tidak memainkan peranan yang aktif dalam diplomasi antara kerajaan Uthmaniah dengan kuasa-kuasa kecil, ini kerana Itali sendiri terlibat dalam peperangan dengan kerajaan Uthmaniah. Justeru, Itali hanya menyokong usaha-usaha rakan-rakan Eropahnya untuk memastikan tiada berlakunya perubahan *status quo* di Eropah.⁵⁹

Perang Balkan Kedua dan Penyelesaiannya

Bulgaria yang pada awalnya menjangka bahawa kuasa-kuasa besar seperti Rusia dan Austria-Hungary akan membantunya ternyata mempunyai anggapan yang meleset. Antaranya, Rusia tidak dapat membantu Bulgaria dalam usahanya mempertahankan wilayah Adrianople daripada taklukan kerajaan Uthmaniah. Rusia tidak dapat berbuat apa-apa terhadap kerajaan Uthmaniah walaupun dalam peperangan di Adrianople antara Uthmaniah

dengan Bulgaria, ramai orang Kristian Slav terpaksa melarikan diri. Rusia sebaliknya menyokong penawanan semula Adrianople oleh Uthmaniah. Faktor utama yang menyebabkan Rusia berdiam diri dalam hal ini adalah kerana kebimbangan Rusia bahawa campur tangannya boleh menyebabkan Uthmaniah mengambil tindakan menutup sepenuhnya Selat Dardanelles kepada kapal perdagangannya yang kini dibuka pada waktu aman berdasarkan Protokol London 1871. Kedua, Rusia juga tidak mahu Adrianople jatuh ke tangan Bulgaria, kerana bimbang Bulgaria akan menjadi terlalu berpengaruh sehingga boleh menjadi pesaing kepada Rusia di Timur Tengah. Ketiga, Rusia tidak mahu Bulgaria menjadi terlalu berkuasa di Balkan, sebaliknya inginkan imbalan kuasa yang sama di kalangan kuasa-kuasa kecil Balkan.⁶⁰ Oleh yang demikian, bagi Rusia mereka menyokong penawanan semula Adrianople oleh kerajaan Uthmaniah sebagai salah satu strategi menyelamatkan kepentingan Rusia sendiri.⁶¹

Ini berbeza dengan Austria-Hungary yang sememangnya menyokong tindakan Bulgaria menyerang Serbia. Austria-Hungary telah memberikan bekalan dan bantuan secara sulit kepada Bulgaria dalam peperangan tersebut. Namun demikian, kerajaan itu tidak dapat bertindak dari segi ketenteraan untuk membantu Bulgaria yang sedang dihancurkan oleh kuasa-kuasa kecil Balkan. Ini kerana kedudukan Austria-Hungary yang tersepit disebabkan sekutunya Rumania juga terlibat dalam peperangan menentang Serbia. Sementara itu, kuasa-kuasa besar yang lain seperti Jerman juga tidak mahu terlibat dalam masalah Adrianople. Ini kerana Jerman mempunyai kepentingan ekonomi di Turki.⁶² Oleh itu, Jerman hanya mendiadakan diri dengan tindakan kerajaan Uthmaniah mendapatkan semula wilayahnya yang ditawan oleh Bulgaria dalam Perang Balkan Pertama. Ternyata tindakan Bulgaria melancarkan serangan ke atas Serbia adalah tindakan yang tidak bijak. Akibat kegagalan Bulgaria menghadapi musuh-musuh perangnya, maka pada 7 Ogos 1913, kerajaan Bulgaria telah mengutus surat kepada kuasa-kuasa besar menyatakan bahawa kerajaannya telah menghantar delegasi-delegasi untuk menandatangani perjanjian persetujuan keamanan. Sehubungan dengan itu, Bulgaria bersedia untuk menghentikan gerakan ketenteraannya dengan serta merta. Perdamaian yang segera diperlukan oleh Bulgaria demi menghalang kemaraan tentera Uthmaniah di Bulgaria. Kemaraan tentera Uthmaniah di sebelah selatan Bulgaria menandakan bahaya yang akan dihadapi oleh Bulgaria sekiranya tentera Uthmaniah terus mara di Bulgaria.⁶³

Permintaan Bulgaria ini mendapat tindak balas positif daripada kuasa-kuasa besar. M.Isvolsky, telah menuntut supaya Rusia dan Austria-Hungary diberi kuasa untuk menyemak isi kandungan perjanjian sebelum kuasa-kuasa kecil Balkan menandatangani perjanjian keamanan tersebut.⁶⁴ Namun begitu Perancis dan Britain tidak bersetuju dengan permintaan Isvolsky. Pada pendapat Sir Edward Grey, adalah lebih baik sekiranya kuasa-kuasa besar tidak terlibat dalam perjanjian yang ingin dicapai oleh kuasa-kuasa kecil ini, melainkan

jika ada perubahan-perubahan tertentu yang perlu dirujuk kepada mereka. Ini adalah untuk mengelakkan kewujudan dua kumpulan kuasa-kuasa besar yang akan bertentangan pendapat. Sekiranya keadaan tersebut wujud, maka persetujuan yang ingin dicapai oleh kuasa-kuasa kecil Balkan akan terjejas.⁶⁵ Maka pada 6 Ogos 1913, semua perwakilan di kalangan negeri-negeri Balkan yang terlibat dengan peperangan telah menghadiri mesyuarat keamanan yang bertempat di Bucharest. Antaranya ialah Perdana Menteri Greek, Bulgaria dan Serbia. Perdana Menteri Romania iaitu M. Maioresco, telah dilantik sebagai pengerusi kepada majlis tersebut.⁶⁶ Dalam persidangan tersebut, penyelesaian pertama dibuat antara masalah Bulgaria dan Rumania. Persetujuan dicapai di mana Bulgaria akan menyerahkan wilayah Dobruja kepada Rumania seperti yang telah dipersetujui di peringkat awal perbincangan lagi iaitu pada 19 Julai 1913 antara kedua-dua kerajaan. Ini bermakna Rumania memperoleh keseluruhan Dobruja di Romania yang memperkuat lagi pertahanan Rumania berbanding Bulgaria.

Penyelesaian kedua dibuat antara Bulgaria dan Serbia. Isu Macedonia menimbulkan kesulitan bagi kedua-dua pihak untuk menyelesaikannya. Kedua-dua kerajaan itu menuntut sebanyak boleh wilayah Macedonia supaya berada di bawah pemerintahan masing-masing. Serbia ingin menguasai Macedonia daripada perairan Vardar sehingga ke Lembah Struma. Sekiranya Serbia berjaya memperolehi tuntutannya ini, bermakna Bulgaria akan diusir sepenuhnya dari Macedonia.⁶⁷ Oleh yang demikian Bulgaria hanya bersetuju untuk menyerahkan wilayah di perairan Vardar kepada Serbia. Walau bagaimanapun, pada perbincangan awal sebelum berlangsungnya persidangan di Bucharest, Serbia telah bersetuju untuk mengurangkan tuntutannya apabila Rusia mendesak Serbia supaya menerima tawaran Bulgaria tersebut. Walaupun Bulgaria masih mempertahankan Lembah Struma tetapi Serbia memperoleh bahagian yang terbesar di Macedonia berbanding Bulgaria.

Seterusnya, penyelesaian yang terakhir adalah mengenai tuntutan Greek kepada Bulgaria. Bulgaria telah bersetuju untuk memberikan pelabuhan Salonika kepada Greek seperti yang dituntut oleh Greek selama ini selain Bulgaria akan melepaskan semua tuntutannya ke atas wilayah Crete. Namun begitu, Greek masih mempertahankan tuntutannya ke atas wilayah di Laut Aegian dan Cavalla. Isu yang rumit timbul apabila Greek menekan dan mendesak Bulgaria supaya menyerahkan juga pelabuhan Cavalla kepadanya⁶⁸ Cavalla merupakan pelabuhan yang didambakan oleh Greek dan juga Bulgaria. Cavalla bukan sahaja sekadar pelabuhan tetapi juga pusat pengeluaran tembakau yang tiada bandingannya. Kedua-dua pihak enggan menyerah berhubung isu Cavalla. Bulgaria enggan menyerahkan Cavalla memandangkan mereka telah kehilangan pelabuhan Salonika kepada Greek. Oleh itu, Bulgaria ingin mempertahankan Cavalla kepadanya. Tuntutan bertindih antara Bulgaria dan Greek menyebabkan kedua-duanya enggan bertolak ansur tentang isu pemilikan Cavalla.

Oleh yang demikian, sebelum berlangsungnya persidangan di Bucharest, Greek telah mengutus surat kepada kuasa-kuasa besar memohon supaya Greek diberikan hak mendapatkan Cavalla. Tindakan Greek ini menyebabkan M. Take Jonesko selaku Menteri Dalam Negeri Rumania yang dalam lawatannya ke kedutaan Rusia pada 31 Julai meminta supaya keputusan mengenai Cavalla dibuat oleh kuasa-kuasa besar dan diserahkan kepada M. Maioresco untuk membuat pengumuman. Permintaan Greek ini mendapat tindak balas daripada kuasa-kuasa besar Eropah. Kuasa-kuasa besar membuat keputusan bahawa persoalan tentang pemilikan Cavalla akan diputuskan oleh mereka kemudiannya. Walau bagaimanapun, Jerman, Perancis dan Great Britain menyokong pemilikan Cavalla oleh Greek, sementara Rusia, Itali dan Austria-Hungary menyokong Bulgaria. Namun begitu, kuasa-kuasa besar menjelaskan bahawa keputusan tidak dapat diberikan kerana mereka masih memerlukan masa untuk membuat tinjauan tentang tuntutan tersebut.⁶⁹

Oleh yang demikian, apabila berlangsungnya persidangan di Bucharest pada 6 Ogos, maka M. Maioresco membuat pengumuman bahawa nasib Cavalla akan diserahkan kepada kuasa-kuasa besar untuk membuat keputusan mengenainya. Pengumuman tersebut menimbulkan perasaan tidak puas hati kepada Greek kerana keputusan mengenai Cavalla terpaksa ditangguh. General Rumania iaitu General Coanda telah memujuk Eleftherios Venezulos, Perdana Menteri Greek supaya menerima keputusan tersebut. Beliau memberi jaminan bahawa Greek tidak akan lemah tanpa Cavalla, berbanding jika perbalahan ini berterusan tanpa penyelesaian. Akhirnya, Greek bersetuju membuat perdamaian dengan Bulgaria. Dengan persetujuan yang dicapai oleh Bulgaria dan Greek, maka pergelutan kuasa-kuasa kecil mengenai pembahagian wilayah yang dirampas oleh mereka dalam peperangan di Balkan telah diselesaikan di Bucharest.⁷⁰ Masing-masing telah menandatangani Perjanjian Bucharest pada 10 Ogos 1913.⁷¹ Hak tentang pemilikan Cavalla telah diumumkan selepas berakhirnya persidangan di Bucharest di mana kuasa-kuasa besar bersetuju dengan Jerman, Perancis dan Britain bahawa Cavalla diserahkan kepada Greek.⁷² Sebaliknya, dengan mendapatkan Cavalla, Greek perlu menggugurkan tuntutannya ke atas sempadan di selatan Laut Aegian iaitu wilayah Koridza. Koridza dipersetujui oleh kuasa-kuasa besar menjadi sebahagian daripada wilayah Albania. Keputusan ini terpaksa dilakukan oleh kuasa-kuasa besar supaya tidak timbulnya masalah daripada Austria-Hungary dan Itali. Ini kerana kedua-dua kuasa tersebut dari awal lagi tidak menyokong tuntutan Greek ke atas Cavalla. Oleh itu, sekiranya Koridza juga diserahkan kepada Greek, ini akan menyebabkan Itali dan Austria-Hungary memberi tekanan serta masalah kepada kuasa-kuasa besar.⁷³

Sementara itu, pertikaian mengenai tuntutan ke atas Adrionople antara Bulgaria dengan Uthmaniah telah diselesaikan secara berasingan melalui Perjanjian Konstaniah yang ditandatangani oleh kedua-dua kerajaan itu pada 30 September 1913. Perbincangan yang bermula sejak 6 September itu berakhir

dengan pengambilan semula Adrianople oleh kerajaan Uthmaniah.⁷⁴ Bulgaria bukan sahaja terpaksa melepaskan tuntutan ke atas Adrianople tetapi juga gagal mendapat wilayah Thrace daripada kerajaan Uthmaniah. Apa yang kekal kepada Bulgaria hanyalah bahagian timur Thrace yang bersempadan dengan Laut Hitam. Pengembalian Adrianople kepada kerajaan Uthmaniah disambut baik oleh kuasa-kuasa besar. Ini kerana sekiranya tuntutan ke atas Adrianople oleh Uthmaniah ditentang oleh mana-mana kuasa kesar ini akan mengeruhkan hubungan mereka dengan kerajaan Uthmaniah. Sebagai kesannya, ini akan membentuk pakatan yang boleh membawa permusuhan dalam kalangan kuasa-kuasa besar.

Implikasi Perang Balkan Kedua kepada Negeri Balkan yang Terlibat

Apa yang jelas, peperangan Balkan kali kedua ini telah membawa malapetaka ke atas Bulgaria. Ini kerana Bulgaria telah kehilangan sebahagian besar daripada wilayahnya yang telah diperolehi semasa Perang Balkan Pertama dulu kepada rakan-rakannya yang lain termasuk kerajaan Uthmaniah. Bulgaria yang ingin memperjuangkan kemerdekaan Macedonia terpaksa menyerahkan sebahagian besar daripada wilayah Macedonia kepada musuhnya Serbia dan Greek.⁷⁵ Ini menyebabkan Macedonia dibahagikan kepada tiga bahagian untuk dikongsi bersama-sama oleh Serbia, Greek dan Bulgaria. Walaupun Serbia mengurangkan tuntutan ke atas Macedonia, namun Serbia masih mendapat bahagian yang paling besar di Macedonia berbanding Greek dan Bulgaria. Perjanjian Bucharest yang memberikan sebahagian besar wilayah Macedonia kepadanya telah menjadikan wilayah Serbia dua kali ganda daripada wilayah asalnya. Romania juga berjaya mendapatkan Dobrudja seperti yang diinginkannya. Begitu juga dalam rundingannya dengan kerajaan Uthmaniah, Bulgaria juga mengembalikan Adrianople kepada kerajaan Uthmaniah. Ini menyebabkan Bulgaria kehilangan semua yang diperolehinya semasa Perang Balkan Pertama dulu. Oleh itu, tindakan Bulgaria memulakan peperangan dengan Serbia bukanlah satu tindakan yang bijak tetapi telah melemahkan diri sendiri. Selain itu, untuk menjaga kepentingan kuasa-kuasa besar di Albania daripada dikuasai oleh Serbia dalam Perang Balkan, menyebabkan kuasa-kuasa besar memutuskan untuk memberi kemerdekaan kepada Albania yang selama ini diperjuangkan oleh sebahagian rakyatnya yang berbangsa Kristian daripada kerajaan Uthmaniah. Albania mendapat kemerdekaan akibat Perang Balkan. Namun begitu, banyak nyawa orang Muslim yang telah terkorban dalam operasi ketenteraan Serbia dan Montenegro di Albania. Seramai 25,000 yang telah terbunuh apabila tentera Serbia dan Montenegro mencerobohi Albania.⁷⁶ Serbia membuat kenyataan bahawa tujuan mereka adalah untuk membebaskan bangsanya daripada kerajaan Uthmaniah. Namun begitu, pembunuhan masyarakat Muslim di Albania menunjukkan perang agama antara Ortodok dan Muslim, bukan sekadar membebaskan bangsa Kristian

seperti yang didakwa oleh Perdana Menteri Serbia iaitu Nikola Pasich.

Bagi keluarga Muslim di Macedonia, mereka telah menjadi mangsa di mana sahaja wilayah yang dikuasai oleh Bulgaria. Dalam tempoh 13 hari operasi Bulgaria di Macedonia, telah terdapat seramai 3,000 orang lelaki dan wanita Muslim yang dibunuh.⁷⁷ Tentera Bulgaria telah memaksa orang Muslim menganut agama Kristian. Malah mereka telah melakukan pengkristianan beramai-ramai di wilayah yang dikuasai oleh mereka. Dalam proses pengkristianan tersebut, wanita Muslim dilarang memakai tudung kepala, dan bagi sesiapa yang enggan menukar agama telah disiksa dan dibunuh. Dasar ini dilaksanakan di Macedonia sebagai mematuhi arahan Raja Bulgaria iaitu Raja Ferdinand bahwa tidak boleh terdapat walaupun seorang Muslim di tanah jajahan Bulgaria.⁷⁸ Sehingga Februari 1913, mereka telah mengkristiankan seramai 1730 orang Muslim secara paksa.⁷⁹ Selain daripada paksaan memeluk Kristian, orang Muslim juga telah ditukarkan nama daripada Muslim kepada nama Bulgaria. Manakala golongan-golongan agama seperti imam telah dibunuh dan masjid-masjid telah ditutup.⁸⁰ Selain itu rakyat Macedonia keseluruhannya telah dibahagikan kepada tiga pemerintahan yang berasingan iaitu Serbia, Bulgaria dan Greek dengan tanpa kerelaan mereka. Ternyata apabila Macedonia dipisahkan kepada Serbia, Bulgaria dan Greek, penganut Kristian Katolik di bawah Serbia ingin berada di bawah jajahan kerajaan Uthmaniah dan begitu juga dengan bangsa Serb yang berada di bawah jajahan Bulgaria ingin terus berada di bawah jajahan kerajaan Uthmaniah, selain orang Muslim sendiri ingin kekal di bawah kerajaan Uthmaniah. Oleh yang demikian, Perang Balkan tidak memberi kelebihan kepada rakyat Macedonia untuk membuat pilihan ke atas kerajaan mereka.

Kesimpulan

Bagi kerajaan Uthmaniah, Perang Balkan ini melihat pengecilan dalam empayarnya. Kerajaan Uthmaniah kehilangan semua wilayahnya di Semenanjung Balkan. Ini telah mengasingkannya dari dunia Eropah. Namun begitu, maruah kerajaan Uthmaniah telah dapat diselamatkan apabila kerajaan itu berjaya menawan semula Adrianople daripada Bulgaria. Adrianople adalah kota pertama di Eropah yang ditawan oleh kerajaan Uthmaniah pada abad ke 14. Selain itu, kerajaan Uthmaniah juga terpaksa menampung seramai 200,000 orang pelarian daripada wilayah Uthmaniah di Eropah yang berhijrah ke Asia Kecil. Ini mengakibatkan kesengsaraan kepada empayar Uthmaniah di Asia Kecil. Ini kerana adalah sukar bagi Uthmaniah untuk menyediakan keperluan asas kepada pelarian yang ramai ini. Keadaan ini boleh mewujudkan masalah sosial di kalangan penduduk di Asia Kecil. Ini akan menimbulkan masalah dan tekanan kepada kerajaan Uthmaniah di Asia. Bagi Britain, kerajaannya telah berjaya mengasingkan Rusia dan Austria-Hungary daripada bertindak bersama dalam isu ini. Rusia lebih berpuas hati berbanding Austria-Hungary dalam

penyelesaian Balkan 2, kerana Perjanjian Bucharest memberi kelebihan kepada Serbia berbanding Bulgaria. Justeru, campur tangan kuasa besar Eropah dalam Perang Balkan Kedua, hanya mengambil kira kepentingan kedudukan *status quo* dan keselamatan empayar masing-masing tetapi tidak menyelesaikannya dalam konteks keperluan negeri-negeri Balkan itu sendiri.

Kejayaan Serbia dalam Perang Balkan Kedua telah membawa perubahan kepada senario politik di Semenanjung Balkan. Selepas kemenangan tersebut Serbia telah menjadi semakin kuat dari segi militari dan pengaruhnya di Semenanjung Balkan. Ini menjadikan Serbia semakin berani menentang kedaulatan kerajaan Austria-Hungary di Bosnia-Herzegovina. Keinginan untuk mendapatkan Bosnia-Herzegovina sebagai sebahagian daripada empayarnya, menyebabkan Serbia mencetuskan provokasi ke atas kerajaan Austria-Hungary. Pada Julai 1914, Serbia telah merancang komplot pembunuhan ke atas Putera Mahkota Austria-Hungary iaitu Arduke Ferdinand dan isterinya yang datang melawat ke Sarajevo. Pembunuhan ke atas keluarga Diraja ini telah mencetuskan konflik antara kedua-dua kerajaan tersebut. Konflik antara Serbia dan Austria-Hungary akhirnya telah mengheret campur tangan kuasa-kuasa besar Eropah yang lain sehingga mencetuskan Perang Dunia 1.

Nota Akhir

1. Perjanjian London Mac 1913 dimeterai atas keputusan kuasa-kuasa besar Eropah sebagai berakhirnya Perang Balkan I antara kerajaan Uthmaniah dengan kuasa-kuasa kecil Balkan yang terdiri daripada Serbia, Bulgaria dan Greek. Perjanjian London ini hanya lebih menumpukan kepada penyelesaian antarabangsa yang melibatkan kedudukan dan hak kuasa-kuasa besar. Antaranya mereka hanya menyelesaikan masalah sempadan antara kerajaan Uthmaniah dengan negeri-negeri Balkan. Perjanjian London tidak dapat menyelesaikan isu tempatan di kalangan negeri-negeri Balkan. Antara lainnya, ialah mengenai perebutan wilayah di Macedonia antara Serbia, Greek dan Bulgaria. Kuasa-kuasa kecil hanya dipaksa untuk bersetuju menghentikan peperangan dan menandatangani perjanjian keamanan dengan kerajaan Uthmaniah. Sebaliknya, wilayah-wilayah yang dirampas daripada kerajaan Uthmaniah dalam peperangan tersebut tidak dibuat pembahagiannya kepada kuasa-kuasa kecil ini secara jelas dan rasmi.
2. Kuasa-kuasa besar Eropah ini adalah merujuk kepada Britain, Jerman, Russia, Austria-Hungary, Uthmaniah dan Itali.
3. Surat Sir R.Paget kepada Sir Edward Grey, No. 1073, Belgrade, 20 Jun 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), British Documents on the Origins of the War 1898-1914, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 857.

4. Surat Sir H. Bax-Ironside kepada Sir Edward Grey, No. 997, Sofia, 25 Mei 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), British Documents on the Origins of the War 1898-1914, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 812.
5. Surat Sir Edward Grey kepada Sir H. Bax-Ironside, No. 1101, Foreign Office, 2 Julai 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), British Documents on the Origins of the War 1898-1914, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 879.
6. Surat Sir G.Buchanan kepada Sir Edward Grey, No. 1077, St.Petersburgh, 22 Jun 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), British Documents on the Origins of the War 1898-1914, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 860.
7. Surat Sir G.Barclay kepada Sir Edward Grey, No. 1029, Bucharest, 5 Jun 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), British Documents on the Origins of the War 1898-1914, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 832.
8. Azlizan Mat Enh, (Vol 33) *Reaksi kuasa besar dalam konflik di Bosnia Herzegovina 1875-1878. Jebat: Malaysian Journal of History, Politics and Strategic Studies*, 2006, hlm. 33
9. Surat Sir G.Buchanan kepada Sir Edward Grey, No. 1087, St.Petersburgh, Jun 26, 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), British Documents on the Origins of the War 1898-1914, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 867.
10. Ibid
11. Ibid.
12. Surat Sir F.Cartwright kepada Sir A.Nicolson, No. 994, Vienna, 23 Mei 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), British Documents on the Origins of the War 1898-1914, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 810.
13. Surat Sir F.Cartwright kepada Sir A.Nicolson, No. 1192, Vienna, 1 Ogos 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), British Documents on the Origins of the War 1898-1914, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 947.
14. Surat Sir H.Bax-Ironside kepada Sir Edward Grey, No. 1115, Sophia, 5 Julai 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), British Documents on the Origins of the War 1898-1914, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 890.
15. Surat Sir F.Cartwright kepada Sir Edward Grey, No. 1031, Vienna, 6 Jun 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), British Documents on the Origins of the War 1898-1914, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 833.
16. Surat Sir F.Elliot kepada Sir Edward Grey, No. 1095, Athens, 30 Jun 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), British

- Documents on the Origins of the War 1898-1914, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 875.
17. FO 424/234, Surat Sir R.Paget kepada Sir Edward Grey, 15 Ogos 1912.
 18. FO 424/234, Surat Sir V.Corbet kepada Sir Edward Grey, Munich, 24 Ogos 1912.
 19. FO 424/234, Surat Sir F.Bertie kepada Sir Edward Grey, Paris, 17 Ogos 1912.
 20. FO 424/234, Surat Sir Cartwright kepada Sir Edward Grey, Marienbad, 14 Ogos 1912.
 21. Ibid.
 22. Ibid.
 23. FO 424/234, Surat Sir Edward Grey kepada F.Cartwright, Foreign Office, 20 Ogos 1912.
 24. Ibid.
 25. FO 424/234, Surat Sir F.Cartwright kepada Sir Edward Grey, Marienbad, 15 Ogos 1912.
 26. Ibid.
 27. FO 424/234, Surat Mr.Barclay kepada Sir Edward Grey, Sophia, 18 September 1912.
 28. FO 424/234, Surat Mr.T.Russell kepada Sir Edward Grey, Vienna, 1 Oktober 1912.
 29. FO 424/234, Surat Sir F.Bertie kepada Sir Edward Grey,Paris, 29 Ogos 1912.
 30. FO 424/234, Surat Sir R.Paget kepada Sir Edward Grey,Belgrade, 15 Ogos 1912.
 31. Ibid.
 32. FO 424/234, Surat Sir G. Buchanan kepada Sir Edward Grey, St.Petersburgh, 22 Ogos 1912.
 33. FO 424/234, Surat Sir F.Bertie To Sir Edward Grey, Paris, 31 Ogos 1912.
 34. FO 424/234, Surat Sir Edward Grey kepada Sir F.Bertie, Foreign Office, 20 September 1912.
 35. FO 424/234, Surat Sir R.Paget kepada Sir Edward Grey, Belgrade, 23 September 1912.
 36. FO 424/234, Surat Sir Barclay kepada Sir Edward Grey, Sophia, 22 September 1912.
 37. FO 424/234, Surat Sir Barclay kepada Sir Edward Grey, Sophia, 30 September 1912.
 38. FO 424/234, Surat Sir Edward Grey kepada Sir F.Bertie, Foreign Office, 9 Oktober,1912.
 39. Ibid.
 40. FO 424/234, Surat Mr.Barclay kepada Sir Edward Grey, Sophia, 18

September 1912.

41. FO 424/234, Surat Sir Edward Grey kepada Mr.Marling, Berlin, Foreign Office, 28 Ogos 1912.
42. FO 424/234, Surat Sir Marling kepada Sir Edward Grey, Constantinople, 1 September 1912.
43. FO 195/2436, Surat Sir Edward Grey kepada Mr.Marling, Foreign Office, 25 September 1912.
44. Ibid.
45. FO 424/234, Surat Mr.Barclay kepada Sir Edward Grey, Sophia, 14 Ogos 1912.
46. FO 424/234, Surat Sir H.Bax Ironside kepada Sir Edward Grey, Sophia, 10 Oktober 1912.
47. FO 424/234, Surat Sir G.Lowther kepada Sir Edward Grey, Constantinople, 1 Oktober 1912.
48. FO 424/234, Surat Mr.Barclay kepada Sir Edward Grey, Sophia, 30 Ogos 1912.
49. FO 424/234, Surat Sir G.Buchanan kepada Sir Edward Grey, St.Petersburgh, 9 Oktober 1912.
50. Surat Sir Edward Grey kepada Sir G.Buchanan, No. 691, Foreign Office, 2 September 1912, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), *British Documents on the Origins of the War 1898-1914*, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part I, hlm.667.
51. Surat Sir G.Buchanan kepada Sir A.Nicolson, No. 599, St.Petersburgh, 25 Julai 1912 dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), *British Documents on the Origins of the War 1898-1914*, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part I, hlm.596.
52. FO 424/234, Surat Sir F.Bertie kepada Sir Edward Grey, Paris, 11 September 1912.
53. FO 424/234, Surat Sir G.Lowther kepada Sir Edward Grey, Konstaniah, 8 Oktober 1912.
54. FO 424/234, Surat Sir Edward Grey kepada Sir F. Bertie, Foreign Office, 11 Oktober 1912.
55. FO 424/234, Surat Sir Edward Grey kepada Sir F.Bertie, Foreign Office, 9 Oktober 1912.
56. FO 424/234, Surat Earl Granville kepada Sir Edward Grey, Berlin, 20 September 1912.
57. Surat Sir R.Rodd's kepada Sir Edward Grey, No. 38, 10 Februari 1912, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), *British Documents on the Origins of the War 1898-1914*, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part I, hlm.259.
58. Surat Mr.Barclay kepada Sir Edward Grey, No. 565, Belgrade, 28 Mac 1912, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), *British Documents on the Origins of the War 1898-1914*, Johnson reprint

- corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part I, hlm.563.
59. Mokhtar, Mohd Shazwan, Vol 46 (No 2) *JEBAT : Malaysian Journal of History, Politics & Strategic Studies* : Agenda Imperialis dalam Krisis Pentadbiran Kolonial di Negeri-Negeri Melayu Bersekutu, 1921-1925, 2019 hlm. 34.
60. Surat Sir G.Buchanan kepada Sir Edward Grey, No. 1126, St.Petersburgh, 9 Julai 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), *British Documents on the Origins of the War 1898-1914*, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 896.
61. Surat Sir G.Buchanan kepada Sir Edward Grey, No. 1218, St.Petersburgh, 7 Ogos 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), *British Documents on the Origins of the War 1898-1914*, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 965.
62. Surat Sir E. Goschen kepada Sir Edward Grey, No. 1248, Berlin, 20 Ogos 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), *British Documents on the Origins of the War 1898-1914*, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 993.
63. Surat Sir H.Bax-Ironside kepada Sir Edward Grey, No. 1213, Sofia, 7 Ogos 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), *British Documents on the Origins of the War 1898-1914*, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 963.
64. Surat Sir G.Buchanan kepada Sir Edward Grey, No. 1218, St.Petersburgh, 7 Ogos 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), *British Documents on the Origins of the War 1898-1914*, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 965.
65. Ibid.
66. Surat Sir G. Barclay kepada Sir Edward Grey, No. 1225, Bucharest, 8 Ogos 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), *British Documents on the Origins of the War 1898-1914*, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 970.
67. Ibid.
68. Ibid.
69. Ibid.
70. Ibid.
71. Frank Maloy Anderson and Amos Shartle Hershey, *Handbook for Diplomatic History of Europe, Asia and Africa*, Washington Government Printing Office, Washington, 1918, hlm. 439.
72. Rene Albrecht-Carrie, *A Diplomatic History of Europe Since The Congress Of Vienna*, Harper and Row, New York, 1973, hlm. 286.
73. Surat Sir Edward Grey kepada Lord Granville, No. 1234, Foreign Office, 13 Ogos 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), *British Documents on the Origins of the War 1898-1914*, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 981.

74. Surat Mr.Marling kepada Sir Edward Grey, No. 1259, Constantinople, 2 Oktober 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), *British Documents on the Origins of the War 1898-1914*, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 1002.
75. Surat Sir G.Barclay kepada Sir Edward Grey, No. 1225, Bucharest, 8 Ogos 1913, dlm. G.P.Gooch and Harold Temperley (pnyt.), *British Documents on the Origins of the War 1898-1914*, Johnson reprint corporation, USA, 1967, Vol. IX, Part II, hlm. 970.
76. FO 371/1782, Surat Sir F. Cartwright kepada Sir Edward Grey, Vienna, 17 Januari 1913.
77. FO 371/1782, Perdebatan Parlimen, Surat Mr.Walter Guinness kepada Sir Edward Grey, 5 Februari 1913.
78. FO 371/1782, Surat Consul General Lamb kepada Sir Edward Grey, Salonica, 7 Februari 1913.
79. FO 371/1782, Surat Consul General Lamb kepada Sir Edward Grey, Salonica, 16 Februari 1913.
80. FO 371/1782, Surat Acting Vice Consul Morgan kepada S.G.Lowther, Cavalla, 15 Februari 1913.

Rujukan

- Anderson, F. M. & Hershey, A. S. 1918. *Handbook for Diplomatic History of Europe, Asia and Africa*. Washington Government Printing Office. Washington.
- Albrecht-Carrie, R. 1973. *A Diplomatic History of Europe Since The Congress Of Vienna*. Harper and Row: New York.
- Azlizan Mat Enh. 2006. (Vol 33) *Reaksi kuasa besar dalam konflik di Bosnia Herzegovina 1875-1878*. *Jebat: Malaysian Journal of History, Politics and Strategic Studies*, 33 : 29-44
- Foreign Office (F.O.) 195/2436. *Surat Sir Edward Grey kepada Mr.Marling*, Foreign Office, 25 September 1912.
- Foreign Office (F.O.) 371/1782. *Perdebatan Parlimen, Surat Mr.Walter Guinness kepada Sir Edward Grey*, 5 Februari 1913.
- Foreign Office (F.O.) 371/1782. *Surat Acting Vice Consul Morgan kepada S.G.Lowther*, Cavalla, 15 Februari 1913.
- Foreign Office (F.O.) 371/1782. *Surat Consul General Lamb kepada Sir Edward Grey*, Salonica, 7 Februari 1913.
- Foreign Office (F.O.) 371/1782. *Surat Consul General Lamb kepada Sir Edward Grey*, Salonica, 16 Februari 1913.
- Foreign Office (F.O.) 371/1782. *Surat Sir F. Cartwright kepada Sir Edward Grey*, Vienna, 17 Januari 1913.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Earl Granville kepada Sir Edward Grey*, Berlin, 20 September 1912.

- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Mr.T.Russell kepada Sir Edward Grey*, Vienna, 1 Oktober 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir Barclay kepada Sir Edward Grey*, Sophia, 14 Ogos 1912
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir Barclay kepada Sir Edward Grey*, Sophia, 30 Ogos 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir Barclay kepada Sir Edward Grey*, Sophia, 18 September 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir Barclay kepada Sir Edward Grey*, Sophia, 22 September 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir Barclay kepada Sir Edward Grey*, Sophia, 30 September 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir Edward Grey kepada Mr.Marling*, Berlin, Foreign Office, 28 Ogos 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir Edward Grey kepada Sir F.Bertie*, Berlin, Foreign Office, 9 Oktober, 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir Edward Grey kepada Sir F. Bertie*, Berlin, Foreign Office, 11 Oktober 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir F.Bertie kepada Sir Edward Grey*, Paris, 11 September 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir G. Lowther kepada Sir Edward Grey*, Konstaniah, 8 Oktober 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir Cartwright kepada Sir Edward Grey*, Marienbad, 14 Ogos 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir Edward Grey kepada F.Cartwright*, Foreign Office, 20 Ogos 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir Edward Grey kepada Sir F.Bertie*, Foreign Office, 20 September 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir F.Bertie kepada Sir Edward Grey*, Paris, 17 Ogos 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir F.Bertie kepada Sir Edward Grey*, Paris, 29 Ogos 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir F.Bertie To Sir Edward Grey*, Paris, 31 Ogos 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir F.Cartwright kepada Sir Edward Grey*, Marienbad, 15 Ogos 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir G. Buchanan kepada Sir Edward Grey*, St.Petersburgh, 22 Ogos 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir G.Buchanan kepada Sir Edward Grey*, St.Petersburgh, 9 Oktober 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir G.Lowther kepada Sir Edward Grey*, Constantinople, 1 Oktober 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir H.Bax Ironside kepada Sir Edward*

- Grey, Sophia, 10 Oktober 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234, *Surat Sir Marling kepada Sir Edward Grey*, Constantinople, 1 September 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir R.Paget kepada Sir Edward Grey*, Belgrade, 15 Ogos 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir R.Paget kepada Sir Edward Grey*, Belgrade, 23 September 1912.
- Foreign Office (F.O.) 424/234. *Surat Sir V.Corbet kepada Sir Edward Grey*, Munich, 24 Ogos 1912.
- Gooch, G.P. & Temperley, H. (pnyt.) 1967. *British Documents on the Origins of the War 1898-1914*. Johnson reprint corporation, USA.
- Mokhtar, Mohd Shazwan. 2019. *JEBAT : Malaysian Journal of History, Politics & Strategic Studies* : Agenda Imperialis dalam Krisis Pentadbiran Kolonial di Negeri-Negeri Melayu Bersekutu, 1921-1925, 2019 Vol 46 (No 2) : 28-55.
- Nor Ibrahim Sulaiman, Rohani Ab Ghani. 2016. *JEBAT : Malaysian Journal of History, Politics & Strategic Studies* : Employment of Sikorsky S61A-4 Nuri Helicopters In Counter Insurgency Warfare In Peninsular Malaysia 1968-1989, Vol 43 (No 2) :1-22.

Nota Biografi

Azlizan Mat Enh (azlizan@ukm.edu.my) PhD., Prof Madya di Pusat Kajian Sejarah Politik dan Hal Ehwal Antarabangsa, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi. Selangor. Bidang pengkhususan dalam sejarah politik dan sosial.

Rohani Abdul Ghani (rag1162@uum.edu.my) Ph.D, Prof Madya di Pusat Bahasa, Tamadun dan Falsafah, Kolej Sastera dan Sains Sosial, Universiti Utara Malaysia, Sintok, Kedah. Bidang pengkhususan dalam sejarah politik dan sosial.

Zubaidah VP Hamzah (zvph@ukm.edu.my) Pensyarah Sejarah di Pusat Kajian Sejarah Politik dan Hal Ehwal Antarabangsa, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, Bangi. Selangor. Bidang pengkhususan dalam sejarah politik dan sosial.